

Met Hilda Koster spreken over haar project

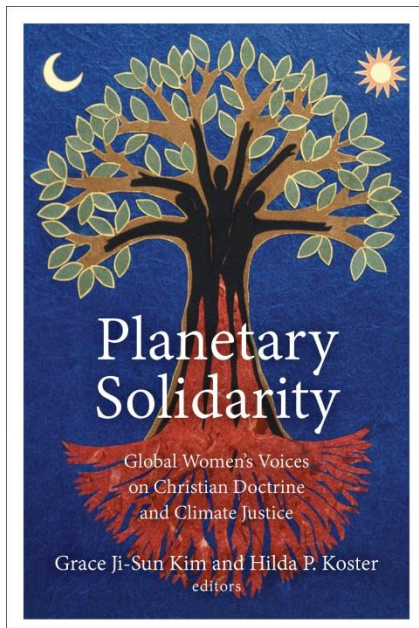
Het project van Hilda Koster, universitair hoofddocent Theologie aan het Concordia College in Moorhead (Minnesota, VS), is een boek dat ze samen met Grace Ji-Sun Kim heeft geredigeerd: Planetary Solidarity. Global Women's Voices on Christian Doctrine and Climate Justice. Voor dit boek zijn vrouwen uit de hele wereld gevraagd te schrijven over wat zij in hun omgeving merken van de klimaatverandering, en hoe zij daar theologisch op reflecteren.

De CO₂-uitstoot tast alle vormen van het leven aan door bijvoorbeeld een instabiel wordend klimaat en de stijging van de zeespiegel. De gevolgen treffen het sterkst dat leven dat er het minst verantwoordelijk voor is: inheemse volken, toekomstige generaties, dieren en planten. Mensen zijn degenen die het meeste invloed hebben op onze aarde – er is geen wildernis meer waar de natuur haar gang kan gaan onafhankelijk van de mens. Maar de angst voor deze verantwoordelijkheid leidt zowel economisch als psychologisch tot ontkenning.

De encycliek *Laudato Si'* van paus Franciscus is een bondgenoot als het gaat om een leefbare planeet. Hilda noemt als pluspunten van deze brief dat wetenschap serieus genomen wordt (in het verleden van de katholieke kerk en in Amerika spreekt dat niet vanzelf) en de verbinding tussen sociale gerechtigheid en duurzaamheid. Nadeel is dat *Laudato Si'* een nostalgische en patriarchale theologie ademt en nauwelijks aandacht besteedt aan de gevolgen van klimaatverandering voor arme vrouwen.

Gevolgen van klimaatverandering worden onrechtvaardig verdeeld

Wereldwijd zijn vrouwen armer en meer aangewezen op hun natuurlijke omgeving, vaker verantwoordelijk voor basisbehoeften als water, voedsel en brandstof, terwijl ze meestal minder onderwijs genieten en daardoor ook minder toegang hebben tot informatie, technische kennis of beleidsinstanties. Bovendien zijn ze sneller slachtoffer van culturele en religieuze voorschriften. Sprekend over vrouwen en klimaat noemt Hilda drie valkuilen, drie ideeën die ze vermijdt: dat vrouwen meer gericht zijn op de natuur dan mannen, dat vrouwen altijd slachtoffer zijn en dat alleen niet-westerse landen een vrouwonvriendelijke cultuur hebben.

Onrechtvaardig is ook dat de gevolgen van ons handelen vooral ver weg merkbaar zijn, dus onzichtbaar als we zelf geen directe slachtoffers zijn. Hilda gebruikt hiervoor de term *slow violence*.

En hoewel mensen allemaal gevangen zitten in de maatschappelijke structuren die klimaatverandering veroorzaken, verschild hun verantwoordelijkheid. Eén mens alleen kan weinig veranderen, en toch is verandering niet mogelijk zonder individuele actie.

Actie moet dus gezamenlijk gebeuren, luisterend naar die gemeenschappen die kwetsbaar zijn voor verandering van het klimaat. Daarbij zijn niet alleen ideeën over gelijke rechten en verdeling van middelen nodig, maar ook ecologische en evolutionaire kennis en vaardigheden. Samen kan er kritiek geuit worden op de structuren en ideologieën die kwetsbare gemeenschappen en planetaire processen uitbuiten.

Hilda heeft in Groningen gestudeerd waar gaswinning voor ernstige problemen zorgt. Haar bijdrage gaat daarom over de gevolgen van gaswinning in de regio dicht bij waar ze nu woont: Noord-Dakota. De olie die daar een paar jaar geleden gevonden is, wordt gewonnen via *fracking* (fracken): de bodem kraken

voor schaliegas. Directe gevolgen voor het milieu zijn vrijkomend methaan en verontreiniging van het grondwater. Indirecte gevolgen bestaan uit de aanleg van wegen en de overlast van zware vrachtwagens.

En er zijn sociale kosten. De arbeiders leven in 'mannenkampen', vaak in de buurt van of op reservaten. Dat brengt meer geweld, meer drugs, meer seksueel geweld en vrouwenhandel in de oorspronkelijk kleine gemeenschappen. Door de specifieke wetgeving rond de reservaten is het moeilijk om de vrouwen daartegen te beschermen. Uitbuiting van de grondstoffen en het ecosysteem valt dus samen met uitbuiting van inheemse volken en vrouwen.

Welk begrip zouden wij gebruiken om hier theologisch op te reflecteren? Genoemd worden incarnatie en kruis; Hilda koos in navolging van Ivone Gebara voor 'zonde'. Dit laat zien wat de aarde en vrouwen wordt aangedaan en daagt het traditionele begrip van zonde uit, dat vaak verbonden is met seksualiteit en prostitutie. Een 'verlossing' wil ze nog niet aanwijzen maar ze zoekt het in de vreedzame acties van de Indianen.

Ongemerkt vloeit Hilda's presentatie uit in discussie en uitwisseling met het publiek. Het boek verschijnt 1 september 2017.

Joanne Seldenrath